

Ainekava „Rahatarkus“

1. Üldalused

1.1 Valdkonnapädevus

Põhikooli lõpuks peaksid olema omandatud minimaalsed vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud, et õpilane suudaks käitumuslikult mõista ja tegutseda nii, et tema raha ja finantsvara oleks turvaliselt hoitud ning ta saaks aru ja kasutaks sobivaid finantsteenuseid igapäevaste rahaasjade korraldamiseks.

Rahatarkusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) on omandanud põhiteadmised rahatarkusest;
- 2) on täiendanud enesejuhtimise, sotsiaalsete olukordade lahendamise, loova mõtlemise ja ettevõtluskeskkonnas tegutsemise oskuseid;
- 3) oskab kasutada baasteadmisi rahatarkusest igapäeva elus.

Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht

Alates 2024/2025 õppeaastast tuuakse valikõppeainena Tootsi Lasteaed-Põhikooli 7. klassidesse rahatarkuse tund.

7. klassis on 1 tund nädalas.

Ainevaldkonna kirjeldus

Rahatarkuse eesmärk on anda edasi baasteadmisi, kuidas igapäevaselt oma rahaasjadega toimetada ning teha tarku finantsotsuseid. Oluline ei ole mitte see, kes kui palju raha teenib, vaid see, kuidas me oma rahaga ümber käime.

Oluline on mõista, et mida varem hakatakse rahaga teadlikult ümber käima, seda tõenäolisemalt on tulevikus lihtsam säästa ja tegeleda ka investeerimisega. See ei ole oluline

ainult noortele, vaid tegelikult kogu Eesti elanike jaoks. Mida targemad ja oskuslikumad on inimesed rahaasjades, seda tervem ja tugevam on ka majandus terviklikult.

Rahatarkuse õpetamise põhimõtted on:

- **elulähedus:** näited, ülesanded jm võetakse õpilasele tuttavast igapäevaelust (kool, kodu, igapäevane keskkond meie ümber);
- **aktiivõpe ja loomingulisus:** eelistatakse õpilaste aktiivset osalemist nõudvaid ja nende loovust esile toovaid õppemeetodeid;
- **ühisõpe:** nii rahatarkuse tundides kui ka kodutööde puhul on eelistatud koostöös õppimise meetodid;
- **tihe koostöö koduga:** rahatarkuse õpiväljundite saavutamine eeldab tihedat koostööd koduga. Eriti oluline on see alushariduses ning I kooliastmes, kus õpiväljundite saavutamine eeldab kogemusi ja võimalusi, mida saab lapsele pakkuda eelkõige kodu.
- **teadmusalus:** uut teadmist õpitakse üheskoos luues, mitte vananenud infot meelde jättes;
- **lõimitus:** õpiülesannetes kasutatakse teiste õppeainete teemasid.

Ainevaldkonna traditsioonid

Kuna rahatarkuse tund saab alguse alates 2024. aasta septembrist, siis traditsioonid on alles välja kujunemas. Siiski on oluline tuua välja traditsioone, mida Tootsi Lasteaed-Põhikooli ka varasemalt on loonud ning millel on seos ka rahatarkusega:

- 1) klassidega kohalike ettevõtete ühiskülastused;
- 2) klassiga Eesti Panga muuseumi külastus (võimalusel).

Võimalusi lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Rahatarkuse õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeaine eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja

-hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline süsteemne ja järjepidev koostöö aineõpetajate vahel. Üldpädevuste kujundamine ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ja rakendamine täpsustatakse valdkonnakavas.

Rahatarkus on tihedalt lõimitud matemaatika ning ajalooa. Samuti toetab ühiskonna- ja inimeseõpetuse õppimist.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni.

Hindamine

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamise tulemusena/abil saab õppija tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel, tundma õppida oma nõrku ja tugevaid külgi, et teha hiljem tarku otsuseid, kuhu oma jõupingutused suunata ja milliseid õpistrateegiaid valida. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppetegevuse kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Rahatarkuse kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist. Teema kokkuvõttev

hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub püstitatud õppe-eesmärkidest ja eeldatavast õpitulemusest.

Õpet kavandades ning sellest tulenevalt ka hinnates võetakse aluseks tunnetuslikud protsessid:

- 1) faktide, protseduuride ja mõistete teadmist (meenutamine, äratundmine, info leidmine, arvutamine, mõõtmine, klassifitseerimine/järjestamine jmt);
- 2) teadmiste rakendamise oskust (meetodite valimine, matemaatilise info eri viisidel esitamine, modelleerimine, rutiinsete ülesannete lahendamine jmt);
- 3) arutlemisoskust (põhjendamine, analüüs, süntees, üldistamine, tulemuste hindamine jmt).

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja mujal õpitu arvestamine täpsustatakse kooli õppekavas.

Õppekeskkond

Õppekeskkond toetab kavandatavate õpiväljundite saavutamist. Ettevõtluspädevuse arengu toetamiseks kasutatakse mitmekesiseid tegevusi (nt enesehindamine), mis aitavad teemasid mõtestada, kuid kindlasti on tähtis roll ka terviklikul õpikeskkonnal, mille kaudu soodustatakse õppijate pädevuste arengut ning mis mõjutab seda, kuidas ühte või teist harjutust tajutakse ja sellest õpitakse.

Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult.

Õppes kasutatakse aktiivõppemeetodeid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud. Võimalusel kaasata lapsevanemaid.

Õpilase teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse arendamiseks kasutatakse õppes tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi.

1.1. Õppeaine kirjeldus

Rahatarkuse kursuse raames õpib õpilane praktiliste mänguliste loovate näidete ja teooria abil:

1. Mis on rahatarkus? Mis on rikkus? Kuidas eesmärged seada?
2. Kuidas oma raha ja aega planeerida? Mis on eelarve?
3. Kuidas olla ennastjuhtiv? Mis on soovid ja vajadused?
4. Mis on laen ja intress? Mis on investeerimine ja mis vormid sellel on?
5. Kuidas olla ettevõtlik ja tegeleda ettevõtlusega?

1.2. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Rahatarkuse kursuse eesmärk on pakkuda noortele rahatarkuse baasteadmisi. Oluline on olla teadlik oma raha kulutamise harjumustest ning alternatiivsetest võimalustest rahaga ümber käia. Eesmärk on tutvustada ka erinevaid ennastjuhtiva ja ettevõtlikku õpilase komponente, et rahatarkuse teadmiste rakendamine oleks maksimaalne.

Rahatarkus on vajalik oskus kõigile ühiskonnaliikmetele, kuidas raha säästa ja investeerida ning rahaga seotud otsuseid vastu võtta – rahatarkus on aluseks rõõmsamale ja tervemale ühiskonnale ning rajab tee väikeriigi tugevale majandusele.

1.3. Hindamise põhimõtted

Rahatarkus valikaine õpitulemuste saavutatuse kohta antakse õpilasele tagasisidet õppeprotsessi käigus, lähtudes õpilase õpiülesannetest. Kokkuvõtvalt hinnatakse õppeaasta lõpus.

Õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühma- ja paaristööna.

Hindamiskriteeriume kirjeldatakse kooli õppekava üldosas.

2. Ainekava

2.1 Õppesisu ja õpitulemused 2.-3. klassis

TEEMA: RAHATARKUS	
Õpitulemused	Õppesisu
1) Tutvub rahadefinitsiooniga ja -funktsioonidega. 2) Mõistab, mis eesmärgi kannab rahatarkuse aine. 3) Teab, mida saab raha eest ja mida mitte (õnne ei saa raha eest osta). 4) Tutvumine raamatutega "Koer nimega Money", „Tom õpib rahamängu“. Eesmärgistamine.	Rahatarkus on vajalik oskus kõigile ühiskonnaliikmetele (säästmine, investeerimine, rahaga seotus otsuste vastu võtmine). Miks ma pean seda õppima? Millised teadmised on olulised?
Lõiming: <i>Eesti keel</i> – oskab ennast väljendada, jagab oma mõtteid eesti keeles, koostab teksti.	
TEEMA: RIKKUS	
Õpitulemused	Õppesisu

<p>1) Teab, mis on rikkuse mõiste.</p> <p>2) Tunneb erinevaid rikkuse vorme: raha, tervis, perekond, vaba aeg, rõõm.</p> <p>3) Tutvub Maslowi püramiidiga.</p> <p>4) Tutvub tasakaalurataga ja oskab analüüsides koostada enda tasakaaluratast.</p> <p>5) Oskab avaldada oma arvamust arvamismängus „Kumb on kallim?“</p>	<p>Rikkuse määratlemine ja tüübid (materiaalne ja mittemateriaalne rikkus).</p> <p>Rikkuse subjektiivne ja objektiivne hindamine.</p> <p>Rikkuse allikas ja loomine.</p> <p>Rikkuse jaotumine ühiskonnas.</p> <p>Juhtumianalüüs, arutelu ja debatt.</p> <p>(„Koer nimega Money“ töölehed teemad 1-2,5) ja („Tom õpib rahamängu“ töölehed teemad 1, 2, 5, 6).</p>
---	--

Lõiming:

Loodus- ja inimeseõpetus – oskus väljendada oma mõtteid ja argumenteerida.

Kunst – tasakaaluratta koostamine.

TEEMA: KÜLALISESINEJA TUND

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) Saab teada, mida on võimalik rahaga teha (investeerimine ja laenamine).</p> <p>2) Osaleb <i>Cashy</i> mängus.</p>	<p>Investeerimine ja laenamise plussid ja miinused.</p> <p>(Koer nimega Money töölehed teema 7) ja</p> <p>(„Tom õpib rahamängu“ töölehed teemad 19, 20, 23, 24).</p>

Lõiming:

Eesti keel – väljendab oma arvamust suuliselt, vastab küsimustele, koostab teksti.

Loodus- ja inimeseõpetus – teab, millised võimalused on talle avatud.

TEEMA: MÄNGULINE TEADMISTE KONTROLL

Õpitulemused	Õppesisu
--------------	----------

<p>1) Teab, mis on raha.</p> <p>2) Tunneb, mis on aja planeerimine ning oskab iseseisvalt koostada päevaplaani.</p> <p>3) Leiab seoseid raha ja aja mõistete vahel.</p>	<p>Mis on aja planeerimine ja milleks seda vaja on. Seos aja ja raha vahel. (Koer nimega Money töölehed 9,14) ja („Tom õpib rahamängu“ töölehed teemad 5, 10, 11, 12, 13).</p>
<p>Lõiming:</p> <p><i>Eesti keel</i> – väljendab oma arvamust suuliselt, vastab küsimustele.</p> <p><i>Loodus- ja inimeseõpetus</i> – oskab koostada päevaplaani lähtudes oma vajadustest ja oskustest.</p>	
<p>TEEMA: LAEN JA INTRESS</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>1) Tutvub, mis on laen ja intress.</p> <p>2) Saab teada, kuidas on võimalik valikuid teha: alternatiivkulu ja mõjutustegurid.</p>	<p>„Tom õpib rahamängu“ töölehed teemad 9, 21.</p> <p>„Koer nimega Money“ 1. peatükk, „Koer nimega Money“ töölehed teema 10.</p>
<p>Lõiming:</p> <p><i>Eesti keele</i> – täidab töölehe, vaatab video ja vastab küsimustele.</p>	
<p>TEEMA: MAKSUD (võimalusel e-tund)</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>1) Oskab leida vaadatud videost tähtsamaid mõtteid teemal maksud.</p> <p>2) Teab, mis info on tema jaoks vajalik ning mida peaks oma vanuses kindlasti teadma.</p>	<p>Õppevideo vaatlus „Mida pean maksudest õpilasena teadma?“</p>
<p>Lõiming:</p> <p><i>Eesti keel</i> – kasutab keelt korrektselt, koostab teksti.</p> <p><i>Loodus- ja inimeseõpetus</i> – saab teadmisi inimese arengu ja käitumise kohta.</p>	

TEEMA: EELARVE

Õpitulemused	Õppesisu
1) Teab, mis on eelarve mõiste ja eesmärk. 2) Teab, miks eelarve on oluline isiklikus sektoris. 3) Teab, mis on kulu ja tulu ning oskab neid kategooriasse jagada (fikseeritud, muutuvad, püsivad, ühekordsed). 4) Oskab koostada lihtsustatud eelarvet (eristab tulusid ja kulusid ning jaotades ressursse vastavalt vajadustele ja võimalustele). 5) Teab, kuidas eelarvet järgida ja kohandada (teab, kuidas kohandada vastavalt muutuvatele oludele ja vajadustele). 6) Teab, mis on vaja suhtuda vastutustundlikult rahakasutusse. 7) Teab, mis planeerimine omab tähtsust. 8) Teab, mis on kriitiline mõtlemine rahaliste otsuste tegemisel.	Mis on eelarve? Eelarve roll isiklikus ja avalikus elus. Eelarvetasakaal. Tulude allikad. Kulude liigid. Kulude prioriteedid. Eelarve struktuur. Eelarve koostamise protsess. Digitaalsete tööriistade kasutamine. Eelarve jälgimine ja kohandamine. Säästmine tähtsus ja investeerimise alused. Rahalised otsused ja nende mõju. Raha väärtustamine.

Lõiming:

Eesti keel – kasutab keelt korrektselt, koostab teksti, otsib infot.

Informaatika – tutvumine, kuidas saaks interneti kasutada enda kasuks ja toetusena eelarve planeerimisel.

TEEMA: KOOSTÖÖ ALUSED

Õpitulemused	Õppesisu
---------------------	-----------------

1) Oskab efektiivselt suhelda ja teha koostööd.	Mis on koostöö? Koostöö ja meeskonnatöö erinevus.
2) Suudab teha kollektiivseid otsuseid.	Koostöö reeglid.
3) Oskab lahendada probleemolukordi meeskonnas.	Meeskonnamängud ja -harjumused.
4) Teab, mis on refleksioon ning suudab väljendada tagasisidet.	

Lõiming:

Eesti keel – kasutab keelt korrektselt, koostab teksti, otsib infot.

Loodus- ja inimeseõpetus – oskab käituda rühmas, kuulata teisi ja avaldada oma mõtteid ja arvamust.

TEEMA: KOKKUVÕTTEV TUND

Õpitulemused	Õppesisu
1) Oskab teha analüüsi ja refleksiooni. 2) Koostab endale eesmärged edasiseks.	„Tom õpib rahamängu“ töölehed teemad 29, 30.

Lõiming:

Eesti keel – kasutab keelt korrektselt, koostab teksti, otsib infot.

Kunst – plakati valmistamine rühmas – aine peegeldus paberil.

TEEMA: MINIFIRMA

Õpitulemused	Õppesisu
1) Teab, mis on ajurünnak ning oskab seda kasutada. 2) Suudab välja mõelda ideid ja neid teistele tutvustada. 3) Teab, kust on võimalik ideid leida. 4) Omab baastadmisi, kuidas on võimalik ettevõtet luua ja juhtida.	Äriplaani koostamine. Idee arendamine. Ressursside planeerimine. Eelarve koostamine. Reklaam. „Tom õpib rahamängu“ töölehed teemad 21, 22, 25, 26, 27, 28.

5) Teab, mis on toote või teenuse arendamine.

6) Tunneb finantsplaneerimise, eelarvestamise, turunduse, müügi, meeskonnatöö ja juhtimisoskuse tähtsust.

7) Suudab õppida läbi kogemuse ja refleksiooni.

Lõiming:

Eesti keel – kasutab keelt korrektselt, koostab teksti, otsib infot.

Kunst – plakati valmistamine rühmas – aine peegeldus paberil.

2.2 Õppesisu ja õpitulemused 7. klassis

Õppesisu	Õpitulemused
Raha, maksevahendid ja finantsteenused	<p>Teab oma rahast ja tehingutest ülevaate saamise võimalusi, sh internetipank.</p> <p>Teab, et eri riikides võivad olla käibel erinevad rahaühikud ja oskab mõnd nimetada.</p> <p>Oskab kasutada oma pangakaarti ja hoida oma pangakaardiga seonduvat isiklikku infot.</p>
Ostud	<p>Teab, et sarnastel toodetel või teenustel võivad olla erinevad hinnad.</p> <p>Oskab võrrelda toodete hindu, võttes arvesse lisanduvaid kulusid (nt postikulu).</p> <p>Oskab valida soodsama toote, võttes arvesse hindade esitamise erinevaid võimalusi (kilohind, tükihind, 100 g hind, soodushind).</p> <p>Oskab ära tunda ära mõned levinumad petuskeemid ja reklaamitrikid (nt püsimaksega nõustumine veebiportaalil/mängus).</p>
Tulud	<p>Teab, mida tähendab bruto- ja netopalk.</p> <p>Teab, et ametlikult teenitud tulust makstakse maksud.</p> <p>Teab erinevaid võimalusi raha teenimiseks enda vanuseastmes.</p> <p>Teab ametlikke vaesuse määratlusi (absoluutne vaesus, suhteline vaesus).</p> <p>Teab, mida ühiskonnas inimeste toetamiseks tehakse või ise teha saab (ühiskonna tasandi toetused, eraisiku annetused).</p>
Kulud	<p>Teab, et sarnastel toodetel või teenustel võivad olla erinevad hinnad.</p> <p>Oskab võrrelda toodete hindu, võttes arvesse lisanduvaid kulusid (nt postikulu).</p>

	<p>Oskab valida soodsama toote, võttes arvesse hindade esitamise erinevaid võimalusi (kilohind, tükihind, 100 g hind, soodushind).</p> <p>Oskab ära tunda ära mõned levinumad petuskeemid ja reklaamitrikid (nt püsimaksega nõustumine veebiportaalis/mängus).</p>
Eelarve, finantsplaneerimine ning investeerimine	<p>Teab, mis on eelarve.</p> <p>Saab aru, et suurema ostu soovi korral tuleb arvestada nii kulusid kui ka tulusid.</p> <p>Oskab koostada isiklikku nädalaeelarvet, arvestades igapäevaseid kulusid.</p>
Laenud ja krediidi kasutamine	<p>Teab, et raha laenamine on seotud isikliku vastutuse ja riskidega</p> <p>(nt kõrged intressid, makseraskused).</p>
Jätkusuutlik majandamine	<p>Teab, et sarnastele toodetele ja teenustele on olemas erineva hinna ja keskkonnasäästlikkusega versioonid.</p> <p>On harjutanud pidurdama oma ostusoovi.</p> <p>Oskab eristada vajadust ja soovi keskkonnasäästliku tarbimise kontekstis.</p> <p>Mõistab säästliku tarbimise ja jätkusuutliku eluviisi väärtust ning käitub seda arvestades.</p>

Õppetegevus on planeeritud üks kord nädalas **rahatarkuse tunni** raames, kuid paljud teemad ja tegevused on lõimitud ka samal ajal teiste ainetega nagu matemaatika, kunstiõpetus ja ajalugu.